
OPERAČNÍ UMĚNÍ A TAKTIKA

VEDENÍ BOJE V OBKLÍČENÍ A VYJITÍ Z OBKLÍČENÍ

Major Ladislav Eliáš

V moderním pojetí boje za použití hromadných úderů zbraní hromadného ničení bude často docházet k obklíčení velkých i menších uskupení. Zvláště počáteční období války bude od samého začátku charakterisováno velkou manévrovostí a pohyblivostí, při čemž výhodou útočníka bude iniciativa a překvapení, jehož využitím bude zpravidla zakončovat operaci obklíčením celých operačních uskupení.

Vzhledem k tomu, že vedení boje v obklíčení z hlediska obránce poutá na sebe přesilu nepřítele a může mít rozhodující vliv pro splnění cílů obranné operace, je znalost zásad vedení boje v obklíčení a vyjití z obklíčení zvláště důležitá.

Podmínky, za kterých může dojít k obklíčení

Situace, za které dochází k obklíčení, má značný vliv na vedení boje v obklíčení, poněvadž má podstatný vliv na sestavu bránících se vojsk, na volbu obranné čáry a nakonec i na způsob vedení boje v obklíčení a vyjití z něho.

Obklíčení může vzniknout za všech druhů bojové činnosti vojsk

— v obraně, v útoku, za střetného sražení i za ústupu, a to obvykle v těchto případech:

1. V obranné operaci:

- provede-li útočník průlom ve vysokém tempu s masovým použitím zbraní hromadného ničení a tím znemožní učinit potřebná opatření proti obklíčení,
- při provedení protiúderu, kdy útočník úderem do boku protiúderného uskupení amády toto uskupení odřízne.

2. V průběhu útočné operace:

- při protiúderu obránce do boků vklínivších se vojsk.

3. Za střetného sražení:

- v tom případě, když střetné sražení skončí pro vlastní vojska neúspěšně a nepříteři se podaří vyjít do jejich boků a týlu.

4. Za ústupu vojsk:

- podařilo-li se nepříteři provádějícímu rovnoběžné pronásledování předejít hlavní síly a uzavřít, popřípadě i s využitím výsadku, obklíčovací kruh.

Použití zbraní hromadného ničení umožňuje provést obklíčení v operační i taktické hloubce.

Hlavní zásady vedení boje v obklíčení

Jakmile velitel armády zjistí, že prováděná opatření nejsou s to zabránit obklíčení, je jeho přední povinností vytvořit výhodné podmínky pro vedení boje v obklíčení s přihlédnutím na případné probití z obklíčení. Přijatá opatření přímo závisí na situaci, v zásadě však záleží:

- ve včasné organizaci průzkumu v celém vnitřním kruhu obklíčení s cílem zjistit úderý nepřítele, jímž by se popřípadě současně s uzavíráním obklíčovacího kruhu snažil rozdělit uskupení armády;
- ve zjištění přesné situace vlastních vojsk, a to především z hlediska jejich bojeschopnosti, morálně politického stavu a materiálního zabezpečení;
- v provedení přeskupení svazků a útvarů tak, aby zaujaly výhodnou čáru k obraně a přitom vyšetřily dostatek sil k vytvoření silných druhých sledů a záloh druhů zbraní a byly umístěny co nejvýhodněji k vedení boje v obklíčení;
- v provedení manévru dělostřelectvem tak, aby mělo možnost palby na možné směry úderu nepřítele;
- ve včasné organizování velení určením velitelských stanovišť a jejich obsazením a hlavně organizováním spojení mezi nimi. Zvláště pečlivě zabezpečit spojení s nadřízeným velitelem a armádou (svazky), která je na vnějším kruhu obklíčení. Dále nutno včas určit podřízenost útvarů a jednotek, které se dostaly do obklíčení mimo rámec svých svazků. Tato opatření jsou jedna z nejdůležitějších, chceme-li dosáhnout úspěchu;
- ve vhodném umístění týlu, v jeho případném přitažení k obklíčeným vojskům, v přísunu materiálu, hlavně proviantu a munice, v odsunu raněných a zabezpečení přísunu po dobu obklíčení, což záleží především ve vytyčení přistávacích ploch (popřípadě ploch pro shoz materiálu);
- u vojsk, která jsou uvnitř obklíčovacího kruhu mimo dotyk s nepřítelem je třeba ihned vytvářet podmínky pro obranu proti zbraním hromadného ničení a letectvu nepřítele, poněvadž nepřítel bude se snažit co nejrychleji zlikvidovat vojska v obklíčení a k tomu ve velké míře bude kombinovat úderý zbraní hromadného ničení na vojska uvnitř obklíčovacího kruhu s úderý na několika směrech svými tankovými a obrněnými jednotkami na frontu obklíčení. Z tohoto hlediska musí také zahájit opatření k bojovému zabezpečení, a to uvnitř obklíčovacího kruhu nejdříve opatření PAO a PCHO, na obklíčovacím kruhu opatření PTO a PVO.

Na rozdíl od dřívějšího pojetí umístování záloh všech druhů a týlu ve středu obklíčení, je výhodné vzhledem na použití zbraní hromadného ničení umístovat zálohy a týly rozptýlené co možná těsně za vojska, abychom zvýšili jejich bezpečnost. Přitom však nutno zachovat možnost manévru záloh na ohrožené směry. Provedení všech těchto opatření může veliteli armády usnadňovat to, že nepřítel bude mít většinu sil usměrněnu na rozvíjení úspěchu do hloubky a vlastní jednotky budou vázány jen částí sil. V každém případě to však znamená provést tuto činnost co nejrychleji, nejrozhodněji, ještě před uzavřením obklíčení. Opožděné provedení může znamenat i případný neúspěch vedení boje v obklíčení nebo jeho ztížení vzhledem k tomu, že velitel armády nebude moci vojska vytáhnout z boje a provést přeskupení nebo je bude vytahovat s velkými ztrátami.

Operační sestava armády v obklíčení

Armáda, která má pět až šest divisí, může s úspěchem bránit prostor 1000 až 1500 km². Tento prostor zároveň umožňuje armádě manévr silami a prostředky v prostoru obklíčení.

Je jasné, že v mnohých případech bude tento prostor menší, poněvadž činnost nepřítele bude sledovat to, aby stěsnala armádu na co nejmenší prostor a nepřítel mohl tak lépe ničit naše vojsko palbami všech druhů zbraní.

Operační sestava armády bude zejména záviset na situaci, za které se armáda dostane do obklíčení. Velitel armády zpravidla bude mít zasazeny do boje všechny své síly a bude to pro něj znamenat vytvořit v průběhu obranného boje dostatečně silné zálohy na všech stupních vytažením z boje tankových jednotek nebo svazků zesílených motostřeleckými jednotkami.

Operační sestava se může skládat z týchž prvků jako v ostatních druhích boje, tj. z prvního a druhého sledu armády, dělostřeleckých skupin, záloh a týlových jednotek, s tím rozdílem, že ve většině případů budou podstatně jiné hodnoty než v útoku nebo v obraně, poněvadž bude záviset na počtu, síle a bojeschopnosti jednotek, které se dostaly do obklíčení, popřípadě na druhích zbraní, které jsou v obklíčení.

V prvním sledu armády bude zpravidla většina divisí armády ($\frac{4}{5}$ i více). Tyto divise si vytvoří co nejpohyblivější tankové a vševojskové zálohy schopné co nejrychlejšího zásahu na ohroženém směru, připraví manévr sil z pasivních úseků na úseky, kde nepřítel provádí úder na rozdělení operační sestavy obklíčených vojsk, a protiatomový manévr s cílem uchovat bojeschopnost vojsk, aniž by se nepříteli podařilo zúžit kruh obklíčení.

Druhý sled se tvoří u armády i divisí jen velmi zřídka, zpravidla u armády bude jen silná záloha, např. tanková divise zesílená některým motostřeleckým plukem (popřípadě i odtrženým při obklíčování od svého svazku, který vyšel většinou svých sil na vnější kruh obklíčení).

Tvoření dělostřeleckých skupin je ovlivněno zpravidla nedostatkem dělostřelectva a z toho důvodu nebudou obvykle vytvářeny plukovní dělostřelecké skupiny u všech pluků prvního sledu a velení dělostřelectvu bude centralisováno. Centralisace činnosti dělostřelectva v obklíčení umožňuje jeho lepší využití v rámci armády (svazku). Palebná postavení nutno volit tak, aby dělostřelectvo mohlo vést boj s tanky nepřítele.

Centralisace se projevuje i u protiletadlového dělostřelectva, kde se vytváří DPLDS jen u divisí na směru zvláště výhodném pro úder nepřítele, a to z malorážního protiletadlového dělostřelectva. Středorážní protiletadlové dělostřelectvo uskupené ve dvou až třech APLDS je schopno zpravidla při vhodném umístění svých palebných postavení podporovat palbou beze změny palebných postavení všechny divise prvního sledu a zabezpečit všechny prvky bojové sestavy. Palebná postavení je třeba vysunout více na obvyklé příletové směry letectva nepřítele, aby bylo zachytáváno již předtím, kdy má možnost bombardovat.

V některých případech se může stát, že velitel a štáb armády při rychle provedeném obklíčení nebo i z jiných důvodů nebude schopen přitáhnout dostatek dělostřelectva a to bude zatlačeno na vnější kruh obklíčení. V tom případě je třeba nahradit palbu dělostřelectva pozemního i protiletadlového silnější podporou letectva a stíhací ochranou organizovanou štábem frontu.

Tvoření záloh druhů zbraní je taktéž ovlivněno silou té nebo oné zbraně, která se dostala do obklíčení.

DPTZ je zpravidla vzhledem na to, aby byla co nejpohyblivější, tvořena z tankových jednotek, zatím co většina protitankových děl je přidělena k podpoře svazků na tankových směrech.

Stejně je tomu i u ostatních záloh druhů zbraní, u nichž u všech klade velký důraz na schopnost manévru. V obklíčení vlastně každý směr úderu nepřítele je důležitý, poněvadž úspěch na kterémkoli směru může skončit rozdělením obklíčeného uskupení, a je tedy stejně nebezpečný. Může se tedy stát, že zálohy budou muset působit na několika směrech. Musí být tedy schopny zasáhnout jen svými částmi, které je pak nejvýhodnější přidělit pro jednotnost velení veliteli svazku, bránícímu se na daném směru. Toto tříštění sil není zvykem provádět v žádném druhu boje. V obraně na příklad, kde velitel armády určí prostor nutný udržet z hlediska úspěchu obranné operace, většina zásahů záloh jde ve prospěch zde bránících se jednotek. Při boji v obklíčení, kdy i nepřítel tříští své síly na několik směrů úderu s jednotným cílem rozdělit a rozdrtit obklíčené uskupení, bude někdy nutné po vyhodnocení situace a poměru sil zálohy rozdělit na několik směrů.

Z týlových jednotek nabývají největší důležitosti jednotky zdravotnické, proviantní služby a zásobování municí a PHM. Ostatní služby vzhledem k tomu, že zpravidla jde o dočasnou činnost armády, jsou méně důležité a zbytečné množství zásob ostatního materiálu by se tak jako tak muselo ničit při vyjití z obklíčení.

Vedení boje v obklíčení

Při obklíčování tak velkého uskupení, jako je hodnota armády, což bude vázat značné síly útočníka, bude přední snahou nepřítele ničit obklíčené uskupení současnými údery k uzavření obklíčení a rozdělení tohoto uskupení.

Nemá-li útočník dostatek sil pro tuto současnou činnost, může provést nejdříve obklíčení a po přísunu operačních záloh nebo přeskupení přejít k úderu na několika směrech, armádu rozdělit na části a ty postupně ničit. Tento způsob je méně vhodný a výjimečný. Útočnickovi však umožňuje ničit obklíčeného při poměrně malé převaze sil. Umožňuje přeskupit síly na směr úderu z úseků, kde nepřítel zamýšlí jen bránit se a zpravidla tak na ničení stačí jen síly, které provedly obklíčení. Nevýhodou jeho je, že oslabených míst může obklíčený využít k vyjití z obklíčení. Poněvadž tento způsob vyžaduje přeskupení sil, má obklíčený dost času k organizaci obrany a k případnému přeskupení sil na ohrožené směry.

Další možný způsob je ničení již obklíčených vojsk svíráním obklíčovacího kruhu kombinovaným s atomovými údery na nahromaděná vojska a vyřazení takto obklíčeného uskupení z boje. Při obklíčení armády je tento způsob poměrně nevýhodný a bude ho používáno útočnickem zřídka, poněvadž váže na sebe po dlouhou dobu hodně sil, kterých nebude mít dostatek k rozvíjení úspěchu. Na druhé straně může být k němu přistoupeno zpravidla ihned bez ztráty času.

Další způsob a snad pro útočníka nejvýhodnější je způsob kombinovaný z dvou předcházejících. Bývá také nejúspěšnější. Obklíčený nemůže provádět manévr z pasivních úseků, poněvadž i tu jsou vojska vázána aktivní

činností útočníka, a jsou-li ještě jeho zálohy, které má uvnitř obklíčovacího okruhu, ničeny zbraněmi hromadného ničení, je vlastně odsouzen do větší nebo menší pasivity. Vidíme, že způsob ničení obklíčeného je přímo závislý na množství svazků, které může útočník pro ničení uvolnit vzhledem na plněný úkol. Podíváme-li se na dříve vyjmenované způsoby z hlediska druhu nebo údobí boje, za kterého bude mít útočník možnost použít toho nebo onoho způsobu, vidíme, že ničení při současném uzavírání obklíčovacího okruhu může být použito při průlomu obrany ve vysokém tempu a za ústupu vlastních vojsk. Nepodaří-li se však tento manévr, musí většina sil útočníka rozvíjet úspěch a pak zpravidla přejít k ničení údery na rozdělení a ničení po částech. Stejně tak je tomu při obklíčení ve střetném boji a při protiúderech v obraně.

Způsoby, kterých používá útočník při ničení, jsou určujícím činitelem při vedení boje v obklíčení.

Při současném úderu k uzavření obklíčení i k rozdělení operační sestavy armády musí velitel armády soustředit svou pozornost především na zabezpečení týlu a zabránit tak úderu vojsk vycházejících do týlu a ztěsnání armády do obklíčení na malý prostor, potom na vojska provádějící úder na rozdělení.

Činnost k zabránění vyjití a úderu do týlu bude velitel armády provádět většinou svých záloh. Rozhodujícím okamžikem bude použití záloh do protizteče, poněvadž tím okamžikem, kdy použije svých záloh, nemá kromě palby jiné možnosti působit na nepřítele. Proto při obklíčení vůbec má důležitou úlohu znalost situace, správné vyhodnocení možnosti vlastních vojsk a nepřítele, což dá pak veliteli armády podklad pro správné použití jeho záloh.

Každý ze způsobů vedení boje nepřítele vyžaduje si jiné použití záloh a prostředků velitele armády. Při svírání obklíčovacího kruhu zpravidla podporuje svazky jen palbou ADS, popřípadě zásahem DPTZ, protizteče jsou prováděny zpravidla jen divisemi, armáda se jim vyhýbá. Zásahy svých záloh může třístit a posílat jen části, např. na zesílení protizteče divise apod.

Při soustředěných úderech čelí velitel armády úderům na směrech, kde má nepřítel výhodný terén a především ničí ta úderná uskupení na směrech, kde v budoucnu plánuje vyjití, aby ta byla zeslabena, měla menší údernou sílu a nemohla mu udeřit při vycházení z obklíčení do boku. Po použití záloh vytváří si nová z pasivních úseků.

Při kombinovaném způsobu ničení na úsecích, kde nepřítel provádí svírání, bojují velitelé divisi samostatně zpravidla bez účinné pomoci velitele armády. Činnost záloh armády je soustředěna opět na směry úderu nepřítele podle předcházejících zásad.

Závěrem je třeba zdůraznit, že manévr jak palbou, tak pohybem je rozhodujícím činitelem při vedení boje v obklíčení. Jeho smělé a dovedné využití je ta nejlepší cesta, jak odolat a zvítězit nad převahou sil nepřítele. Úspěšně provedený manévr (zvláště protizteče a protiúderu) mají také veliký morální vliv na stav obklíčených vojsk.

Vyjití armády z obklíčení

Velitel armády již při vedení boje v obklíčení a vlastně již při uzavírání obklíčovacího kruhu je povinen učinit všechna opatření k vyjití z obklíčení. Vyjití však může zahájit jen se svolením velitele frontu.

Vyjítí může být provedeno

- samostatně,
- v součinnosti s vojsky působícími vně obkličovacího kruhu,
- deblokováním.

Vyjítí z obklíčení po malých skupinách a bez bojové techniky není dovoleno.

Způsob vyjití závisí na úkolu armády a možnostech (situaci) frontu. Čím více vojsk nepřítele může front aktivní činností vázat, tím lehčí je úkol armády. V tom případě, kdy prostor, který armáda drží, je pro plnění úkolu frontu zvláště důležitý, provádějí likvidaci obklíčení vojska působící na vnější frontě obklíčení. Obklíčená armáda drží zaujatý prostor, popřípadě podporuje úder frontu na deblokování vstřícným úderem. V řídkých případech (např. za útoku, kdy se vlastní vojska dostala do obklíčení za protiúderu záloh skupiny armád pro opoždění zásahu druhého sledu frontu), může nastat i situace, že obklíčená armáda v součinnosti s druhým sledem frontu bude provádět mělčí úder ve směru útoku s cílem obklíčit protiúderné uskupení protivníka.

Velitel frontu ve směrnících pro vyjití z obklíčení stanoví:

- úkol armády (směr vyjití z obklíčení, doba, činnost pro vyjití z obklíčení);
- úkol svazků provádějících vstřícný úder a součinnost s nimi;
- zabezpečení průlomu zbraněmi hromadného ničení a ostatními druhy vojsk frontu nebo sousedy;
- úkol a způsob provedení klamné činnosti.

Velitel armády po zhodnocení situace a po případném vyslechnutí informačních zpráv vydá rozhodnutí, v kterém je třeba stanovit

- úkol armády;
- zámysl (úsek, dobu a způsob průlomu, součinnost s vojsky provádějícími vstřícný úder, operační sestavu — rozdělení do uskupení a způsob jejího zaujetí, použití zbraní hromadného ničení);
- úkoly jednotlivých částí operační sestavy (složení a posílení, organizace velení, způsob a pořadí vyvedení z boje a zaujetí sestavy);
- úkoly dělostřelectva a letectva a součinnost s ním;
- operační zabezpečení vyjití;
- materiální zabezpečení (zabezpečení operace po materiální stránce, způsob vyvedení týlových jednotek, způsob ničení zásob, které nemohou být vyvezeny, způsob odsunu raněných);
- opatření k zabezpečení překvapení a úseky demonstrační činnosti;
- organizace velení a spojení.

Některé zásady platné pro určení prvků rozhodnutí

Směr vyjití z obklíčení je stanoven zpravidla velitelem frontu, který ho stanoví podle výsledku průzkumu tak, aby

- zabezpečil rychlé vyvedení vojsk a použití tankových a mechanizovaných svazků ve dne i v noci;
- aby byl sladěn s úderem prováděným svazky vně obklíčení;
- aby vedl do úseků nejslaběji nepřítelem obsazených a tam, kde probítí bude nejsnazší, ale při tom byl nepřítelem nejméně očekáván.

Hloubka úkolu

Pokud vojska, která se dostala do obklíčení, budou hodnotou odpovídat obvyklému složení armády (tj. pěti až šesti divisím), lze předpokládat schopnost vyjití armády z obklíčení na hloubku 60 až 100 km. Je však samozřejmé, že bude podstatně závislá na možnostech uvolnění sil nepřítele a zabránění vyjití, jakož i době provedení.

Úsek vyjití je určován především podle sil, které provádějí průlom vnitřního kruhu. Počítáme-li, že armáda v obklíčení bude mít pět až šest divisí a na průlom můžeme počítat asi $\frac{1}{2}$ až $\frac{2}{5}$ sil, budou z použitých tři až čtyři divise pro průlom v prvním sledu dvě až tři, to znamená, že průlom bude prováděn na úseku 12—až 20 km.

Operační sestava pro vyjití z obklíčení obsahuje

- úderné uskupení,
- krycí uskupení,
- jednotky určené k zabezpečení boků (zajišťovací clona),
- zálohy všech druhů,
- ADS a APLDS.

Sestava úderného uskupení musí zabezpečit provedení průlomu vnitřního obklíčovacího kruhu, rozvinutí úspěchu a minimálně dosažení čáry setkání s vojsky provádějícími vstřícný úder. To bude vyžadovat zpravidla (podle hloubky úkolu) členit sestavu úderného uskupení do dvou sledů. Úderné uskupení bude tvořit většina sil obklíčené armády, tj. dvě až čtyři divise (podle množství obklíčených svazků) a bude podporováno zpravidla celou ADS a APLDS, zatím co ostatní uskupení budou podporována dělostřelectvem z DDS příslušných svazků.

Krycí uskupení je určeno ke krytí týlu a boků při zaujímání sestavy pro průlom a do vyvedení všech vojsk do průlomu. Skládá se ze dvou sledů, které se během odchodu vzájemně překračují a vedou boj na mezilehlých čarách, až dosáhnou pásma průlomu, kde převzou jejich úkol jednotky určené ke krytí boků. Krycí jednotky pak přecházejí do druhého sledu svazku (armády). Síla těchto jednotek je zpravidla asi hodnota jedné divise a jsou tvořeny tak, že každý svazek ponechává na obklíčovací kruhu obvykle hodnotu jednoho zesíleného praporu ke krytí svého odchodu nebo v rámci armády provádí toto krytí jeden svazek. Nevýhodou tohoto posledního řešení je, že je zpravidla nutno provádět přeskupení, výhodou je, že všechny jednotky kryjící odchod jsou pod jednotným velením a velitel armády může lépe odchod řídit. Je výhodné zesilovat jednotky zadýmovacími a ohňometnými prostředky.

Jednotky určené ke krytí boků mají úkol nedopustit zužování průlomu nepřítelem do té doby, než projde vytvořeným průlomem celá sestava armády. Po projití celé sestavy průlomem začleňují se tyto jednotky na její zad. Při vytváření uskupení ke krytí boků jeví se podobně jako při vytváření krycího uskupení dvě nejvýhodnější možnosti:

- vytvářet krytí boků u svazků určených do úderného uskupení. Této varianty může být použito tehdy, je-li průlom armády poměrně málo hluboký;
- zpravidla bude toto krytí vytvářet jeden zesílený svazek. Velitel této divise bude mít z počátku ztíženo velení, poněvadž povede boj na obou křídlech poměrně od sebe dosti vzdálených. Jakmile však převzme úkol

krycího uskupení a zahájí svinování sestavy a odchod, tato nevýhoda bude odstraněna.

Zálohy se tvoří jako za útoku s tím rozdílem, že jejich síla závisí na množství jednotek, které se dostaly do obklíčení, při čemž jsme však někdy nuceni vytvářet dvě zálohy.

ADS podporuje především úderné uskupení. Zabezpečení ostatních uskupení se provádí přidělením dělostřelectva. Má-li armáda v obklíčení raketové střely a atomové kanóny, organisuje také příslušné dělostřelecké skupiny. Stejně je tomu u protiletadlového dělostřelectva, kde organisuje APLDS k zabezpečení boje úderného uskupení a jen při dostatku protiletadlového dělostřelectva i skupin ke krytí týlu a jednotek zabezpečujících boky.

Týlové útvary a ústavy vycházející z obklíčení přimykají se co nejbližší k operační sestavě úderného uskupení, aby se co nejvíce zkrátila sestava armády a aby nebyly odříznuty bočním protiúderem.

Způsob a pořadí vyvedení z boje

Přeskupení vojsk pro průlom je vůbec nejožehavější otázka vyjití z obklíčení, vyžaduje velmi pečlivého naplánování a provedení řady klamných opatření. Předčasné vyrazení přeskupení může znamenat úder nepřítele na oslabené úseky a vyjití do týlu přeskupujících se vojsk.

Zásadou vytváření operační sestavy musí být provádět co nejméně přeskupování.

Jedna z možností vytvářet operační sestavu armády je tato:

- Úderné uskupení vytvořit ze svazků v záloze (v druhém sledu armády) a k nim se na obě křídla přidají svazky bránící se na směr prováděného průlomu. Do druhého sledu vyčlenit jeden ze svazků, který se brání mimo směr úderu. Ten ponechá část svých sil (asi $\frac{1}{3}$) jako krycí skupinu a hlavní síly soustředí uvnitř kruhu obklíčení a vytvoří tak druhý sled úderného uskupení.
- Uskupení pro zabezpečení boků vytvořit taktéž ze svazků mimo úsek průlomu. Aby nebylo třeba přebírat část úseku bráněného těmito svazky a vyčleňovat tam krycí jednotky, je možno organisovat přeskupení tak, že svazek ponechá část svých sil jako krycí jednotku na svém úseku a hlavní síly přesune ke krytí boků. Po převzetí úkolu od krycího uskupení začlení se krycí jednotka do rámce svazku a zabezpečuje týl.
- Ostatní prvky operační sestavy budou přebírány z obranné sestavy a přeskupování tu bude minimální.

Způsob provedení závisí vždy na konkrétní situaci. Hlavní zřetel musí být obracen na utajení.

Časově je nejvýhodnější provést přeskupení takto:

- Během noci nebo za příhodných povětrnostních podmínek s co největším utajením zaujmout sestavu prvními sledy úderného uskupení a jednotkami, které provádějí klamnou činnost. Přeskupování úderného uskupení zahájit podle konkrétní situace tak, aby bylo zabezpečeno, že bude zaujato v době pohotovosti k vyrazení. Bude to tedy doba u každého svazku jiná. Zároveň nutno provádět přeskupení dělostřelectva a záloh, které jsou určeny k podpoře úderného uskupení.
- Do zahájení dělostřelecké a letecké přípravy vyvést z boje svazky určené ke krytí boků úderného uskupení do praporních prostorů shromaždišť a se zahájením dělostřelecké přípravy zahájit jejich přesun na boky

úderného uskupení. V první fázi průlomu budou si zabezpečovat boky svazky úderného uskupení samy.

- Se zahájením dělostřelecké přípravy zahájit vyvedení druhých sledů úderného uskupení.
- Krycí uskupení zahájí odchod podle vývoje boje.

Za zvlášť výhodných terénních a povětrnostních podmínek je možno volit také ten způsob zaujímání operační sestavy, že svazky zaujmou celou sestavu předem již v době pohotovosti k průlomu. V tomto případě je nutno učlenit operační sestavu přímo v takovém pořadí, v jakém bude provedeno vyjití:

- úderné uskupení,
- zálohy, jejichž zasazení se předvídá ve prospěch úderného uskupení,
- týlové útvary a zařízení,
- krycí uskupení a zajišťovací clona.

Organisace a plánování vyjití armády z obklíčení v součinnosti s vojsky provádějícími vstříčný úder

Práce velitele a štábu armády má v celku stejný ráz jako na příklad za útoku, je však třeba, aby se velitel a štáb při řešení otázek vyjití z obklíčení zaměřil na speciálnost tohoto druhu boje.

Při hodnocení situace je zvlášť důležité všimnout si těchto otázek:

- který úsek je nejslaběji obsazen a tím i nejvhodnější pro průlom,
- kde má nepřítel umístěny zálohy, kterými může provést úder do boku,
- jaký je nejvhodnější směr vyjití,
- operační možnosti a nejvhodnější sestava pro vyjití,
- jakou hodnotou bránit zbývající frontu obklíčení,
- situace a možnosti vojsk provádějících vstříčný úder,
- jak zabezpečit manévr úderného uskupení,
- které směry na bocích je nutno během vyjití z obklíčení přehradit,
- v jaké sestavě a kdy dosáhnout čáry setkání s vojsky provádějícími vstříčný úder a jak tuto čáru zabezpečit pro průchod armády,
- kde organisovat demonstrační činnost a jakou hodnotou,
- časové sladění manévru při přeskupení vojsk a při probití.

Rekognoskaci velitel armády zpravidla neprovádí, poněvadž terén a situaci velmi dobře zná. Tím důkladněji musí však provést organizační součinnost, která má tyto zvláštnosti:

- průlom vnitřního obklíčovacího kruhu je prováděn armádou samostatně,
- podpora letectva je prováděna zvenčí,
- je třeba zvlášť pečlivě vyřešit přeskupení a jeho zabezpečení,
- za dělostřelecké přípravy činnost dělostřelectva na směrech demonstrační činnosti a dokončení zaujetí výchozího položení k útoku (zvláště tanky),
- za průlomu vnitřního obklíčovacího kruhu třeba se soustředit na otázky podpory dělostřelectva, na součinnost úderného uskupení se zajišťovací clonou, na činnost krycích jednotek a jejich zabezpečení, na podporu letectva, na začlenění týlu a záloh a pořadí vyváděných jednotek a na stanovení signálů pro všechnu tuto činnost.

- v údobí do dosažení čáry setkání s vojsky provádějícími vstřícný úder je třeba zvláště vyřešit činnost předsunutých odřadů k zabezpečení důležitých čar pro vyjití, součinnost jednotek krycího uskupení a zajišťovací clony při přebírání úkolu krycího uskupení, sladění činnosti záloh ve prospěch jednotlivých uskupení a konečně otázky pořádkové služby,
- v údobí navázání dotyku a odchodu vojsk armády nutno stanovit čáru setkání, avšak předvídat i možnost jejího překročení jednou nebo druhou stranou, čáru zastavení paleb, které prostory budou zabezpečeny předsunutými odřady té nebo oné strany, odekdy budou uvolněny a které komunikace pro přechod vojsk vycházejících z obklíčení a kdo bude provádět pořádkovou službu, které jednotky uzavřou po průchodu vojsk armády průchod a kdo bude provádět kryt týlu, jakou zdravotnickou, materiální a technickou pomoc poskytnou jednotky (svazky) vstřícného úderu vycházejícím vojskům.

Použití atomových zbraní při vyjití z obklíčení

Při plánování použití atomových zbraní velitelem a štábem armády při vyjití z obklíčení je nutno brát více než kdy jindy v úvahu konkrétní podmínky, za kterých bude armáda z obklíčení vycházet. Rovněž údobí operace, za kterého armáda do obklíčení přišla, je pro použití atomových zbraní jednou z rozhodujících složek.

Pokud bude mít armáda prostředky hromadného napadení, zvláště pak atomové prostředky, přímo v prostoru obklíčení, bude plánovat jejich použití v součinnosti s frontem a do celkového zabezpečení budou tyto prostředky pojaty, nebude-li jich v nutných případech použito k zabránění rozdělení kruhu obklíčení, na vojska nepřítele. Zpravidla však bude provádět údery atomovými zbraněmi ve prospěch armády vycházející z obklíčení front na základě jednak požadavků armády, jednak výsledků vlastního průzkumu a potřeby činnosti vojsk vstřícného úderu organisovaného na pomoc vycházející armádě frontem. Celková hodnota atomových zbraní v KT bude se řídit vzdáleností, na kterou bude armáda vyjití provádět, a silami nepřítele, které mohou na vycházející vojska rozhodujícími údery působit.

V celku je třeba chápat otázku kalkulace použití atomových zbraní vzhledem na úkoly, které bude armáda plnit. Především to bude proražení vnitřního kruhu obklíčení a vyjití úderného uskupení armády z něho, kdy při třech divisích v prvním sledu úderného uskupení lze předpokládat potřebu čtyř až pěti atomových granátů nižší kilotonáže pokud je bude mít armáda v obklíčení u sebe (volba atomových granátů vzhledem k přesnosti epicentra a menší bezpečnostní vzdálenosti);

- ve prospěch vojsk provádějících demonstrační činnost, má-li tato činnost, úspěšně splnit svůj účel jedním, někdy i dvěma granáty nebo atomovými pumami stejné ráže,
- na zálohy nepřítele, které mohou zasáhnout účinně k zamezení vyjití armády v první etapě vyjití třemi až čtyřmi atomovými pumami (i více),
- v záloze velitele armády ponechat čtyři až pět atomových pum.

Tedy celkem možno říci, že zhruba bude potřeba vojsk vycházejících z obklíčení dvanáct až šestnáct atomových pum.

Budeme-li předpokládat, že vojska vstřícného úderu frontu budou pomáhat svým úderem vycházejícím vojskům do hloubky 20 až 30 km, znamená to, že musí

- provádět průlom sestavy nepřítele na vnějším kruhu obklíčení 3 až 4 atomovými granáty,
- provádět demonstrační činnost 1 atomovou pumou,
- ničit zálohy, které mohou působit na vojska vstřícného úderu 3 až 4 atomovými pumami,
- v záloze 1 až 2 atomové pumy.

Celkem tedy pro potřebu vojsk vstřícného úderu jeví se potřeba 8 až 11 atomových pum.

Celkově nutno tedy v plánu vyjití armády z obklíčení počítat s potřebou 20 až 27 atomových pum.

Cílem použití atomových zbraní budou

- vojska nepřítele na vnitřním kruhu obklíčení a blízké zálohy,
- vojska nepřítele před jednotkami demonstrační činnosti,
- vzdálenější zálohy, které mohou působit k zabránění vyjití armády,
- základny nepřátelských zbraní hromadného ničení, hlavně řízených střel a neřízených raketových střel,
- pro front pak ještě letiště nepřítele i vzdálenější tankové jednotky.

Volba epicenter musí být důsledně zvážena vzhledem na dobu, po kterou budou vojska a týly armády z obklíčení vycházet, a volena tak, aby zamoření terénu a vzniklé zásahy nezabraňovaly postupu vlastních vojsk. To tedy znamená, že většina úderů atomových zbraní bude usměrňována na křídla sestavy úderného uskupení a před čela tam, kde podmínky terénu nebudou podstatně po použití ztěžovat činnost vlastních vojsk.

Rovněž na čáře setkání s vojsky provádějícími vstřícný úder je nutno volit epicentra vzhledem na předpokládanou dobu činnosti vojsk obou uskupení.

Závěr

Boj v obklíčení a vyjití z obklíčení je jeden z nejobtížnějších druhů boje, který klade zvlášť vysoké požadavky na morální hodnotu vojsk. Od velitelů vyžaduje vysokou iniciativu, vynalézavost, rozhodnost, od štábu pečlivé plánování, dovedné a aktivní řízení, znalost situace vojsk a její správné využívání. Od vojsk vyžaduje tento druh boje veliké sebezapírání a vysokého bojového ducha.

Tento příspěvek se zabývá jen částí otázek boje v obklíčení a neřeší otázky pro tento boj značně důležité, jako otázky velení, týlu, operačního zabezpečení atd.